

Отже як показало дослідження, творчість митця є своєрідним відтворенням світу та образів, які він створює у своїх працях. Портрети у творчості митця посідають далеко не перше місце, проте в творчому доробку вони все ж таки є та мають своє особливе значення.

Проаналізувавши твори, а саме, «Портрет Соломії Павличко» та «Портрет Романа Сельського» необхідно зазначити, що картини об'єднані в кольоровому вирішенні, наповнені певним філософським змістом, подані своєрідно композиційно. У портретах присутнє тематичне наповнення, а також детальне зображення елементів в стилі реалізму.

Розглянувши творчість митця ми вбачаємо цілісність та лаконічність в його творчому доробку, який складається з дванадцяти циклів. У багатьох з них Іван Марчук започаткував свій авторський стиль, який згодом отримав назву «пльонтанізм». Висвітлення художньої діяльності митця також розкриває широкий спектр художніх технік, використаних у його творах.

Як показує дослідження, творчість митця є своєрідним відтворенням світу та образів, які він створює у своїх працях пропущених через призму самобутніх світоглядних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник художників України. - К.: Наукова думка, 1973. С 129.
2. Скляр І. Іван Марчук. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ivanna-site.in.ua/ukrajinoznavstvo/vidomi-ukrajintsi/406-ivan-marchuk> (дата звернення 25.04.2019). С 17.
3. Сучасне українське мистецтво 2017. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.sovfarfor.com/obrazotvorche-mistectvo/123-suchasne-ukrainske-mistectvo.html>

Волкова Ірина

Науковий керівник – доц. Палій Н.В.

КАМЕРНО-ВОКАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ХХ СТ.

У своєму історичному розвитку українська музична культура переважно розвивалась у пісенному напрямку. З боку науковців великий інтерес викликають камерно-вокальні твори, які тісно пов'язані із словесним жанром традиційної домінанти. Емоційність, патріотизм, велика палітра почуттів знаходить своє місце у великому світі, який називається «музика». У контексті історії вокально-музичного мистецтва камерно-вокальна творчість українських композиторів ХХ століття знаходить себе спочатку у побутових, а згодом у концертних жанрах.

Мета статті – охарактеризувати особливості розвитку камерно-вокальної музики українських композиторів ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Камерний спів – вид вокального мистецтва, пов'язаний з виконанням романсів, пісень та інших вокальних творів у невеликому концертному приміщенні.

Поєднання голосу та різних музичних інструментів має дуже давнє коріння, саме з використання фортепіанного супроводу розпочинається новий етап у вокальній та інструментальній практиці. На етапі становлення камерна музика асоціюється із сферою аматорського музикування. У своїх витоках виконавське начало із побутового поступово переходить до сфери композиторської творчості. Надзвичайно важливим завданням для учасників музичного діалогу є аналіз камерно-вокальних творів, доповнення постійною присутністю ігрового начала та естетичної категорії, вміння розуміти глибинні сенси, які заклав автор. Водночас, доцільно мати правильне уявлення про зміст твору та особливості відтворення авторської інтенції. Завдання ускладнює музикування в ансамблі з концертмейстером, де необхідно чути партнера й рівноправно вести музичний діалог [1, с.104].

Завдяки інтенсивному розвитку камерно-вокальної музики, в ХХ столітті велика кількість композиторської творчості надає можливість назвати цей період добою «національного вокального мистецтва» (С.Павлишин). Чимало дослідників зверталися до камерно-вокальної музики. Зокрема - С. Павлишин [2] , А. Терещенко [4], Я. Якуб'як [5]. Вони розглядають музичні тенденції та жанрові риси камерно-вокальної творчості. Значна кількість творів написана для дуету фортепіано та голосу, що створює можливість проявити себе обом

сторонам (вокалісту та інструменталісту). Як стверджує О. Кушнірук для цього процесу характерно :

- тенденція до рівноправності;
- деталізація мелодійних, інтонаційних, ритмічних та динамічних засобів виразності;
- різноманітна тематика [6].

Спираючись на викладене вище, композитори у жанрі камерно-вокальної творчості проявляють індивідуальні особливості, зокрема - яскраву програмність, емоційність, різноманітність у виборі гармонічної мови, широке поле поетичних текстів, особистісне трактування літературних текстів, певні вимоги до навичок виконавця [7].

Питання розвитку камерно-вокальної музики українських композиторів досліджував О. Майчик. У своїх працях він розглядав об'єктивні та суб'єктивні чинники, що зумовили інтенсивний розвиток камерно-вокальної творчості українських композиторів ХХ ст.. Серед чинників, що спонукали до написання камерно-вокальної музики є, зокрема, *комунікативні*, зумовленні спілкуванням композиторів із поетами, творчо-родинними зв'язками; *загальнокультурні*, що проявляється у вмінні оцінювати та орієнтуватися в національній культурі та духовному контексті сучасного суспільства, та орієнтовані на загальнолюдські цінності та власній літературно-поетичній діяльності; *індивідуально-психологічні*, де митці знаходять себе у ліричних та мініатюрних формах, щоб проявити себе в камерній музиці; *дослідницько-аналітичні причини*, які спричиняють наукове зацікавлення вокальним мистецтвом [8].

До жанру камерно-вокальної творчості зверталось багато сучасних українських композиторів, зокрема: С. Людкевич, Н. Нижанківський, А.Рудницький, В. Барвінський, С.Туркевич, Є. Станкович, В. Сильвестров . Саме вони запропонували різноманітні підходи до формування художньо цілого виконавства. Одним із таких підходів є балансування між традиційним та інноваційним, що призводить до великого жанрового розмаїття камерно-вокальних творів, які важко об'єднати в єдиний тип.

Завдяки високому рівню професіоналізму та відповідної фахової підготовки виконавців, композитори (С. Людкевич, Н. Нижанківський, А.Рудницький, В. Барвінський, С.Туркевич, Є. Станкович, В. Сильвестров) у перші десятиліття ХХ століття прагнули вивести цей жанр на загальнонаціональний та європейський рівень, орієнтуючись на професійне мистецтво[8].

У процесі розгляду особливостей камерно-вокальної творчості українських композиторів ми звертаємось до творчого доробку Є.Станковича, Н. Нижанківський, С.Туркевич, В. Сильвестров.

Сучасний український композитор Є.Станкович (нар. 19.09.1942 р.) звертаючись до камерно-вокальної музики у своєму доробку не обмежується лише дуєтом голосу і фортепіано, а розширює виконавський склад іншими інструментами. Прикладом цього є «Opera rustica» для двох солістів та камерного оркестру. Для композитора характерним є те, що камерно-вокальні твори служать не лише як самостійні (або завершені), але й як частини більш масштабних творів. Так, вишукана композиторська техніка, пост-романтичне оркестрування, детальна поліфонічна структура яскраво виражені у вокальних творах: Реквієм-Каддиш «Бабин Яр» (1991 р.), Камерній симфонії №8 (1997 р.) для голосу, флейти, кларнета, скрипки, віолончелі, фортепіано та ударних інструментів [9].

Під час написання камерно вокальної творчості композитори не рідко зверталися до поетів-сучасників. Спілкування із поетами завжди надихало композиторів на написання нових вокальних творів. Так, Н. Нижанківський (31.08.1893 р. – 10.04.1940 р.) часто зустрічався із своїм приятелем О. Олесем (23.12.1978р. – 22.07.1944 р.) на зібраннях літературного клубу в Празі. Поет неодноразово чув музичне втілення своїх поезій і щиро захоплювався ними (солоспів «Жита», «Прийди, прийди»). У вокальній творчості Н.Нижанківського переважають різкі контрасти, емоційність, велика палітра музичних барв. Свідченням цьому є «вокальні перлини» на вірші Т.Шевченка – солоспіви «Минули літа молодії», «І молилась я», «В гаю зеленім», «Не видавай мене заміж», «О не забудь» [10]. Цікавим є той факт що з уст Б.Лепкого (4.12.1872 р. – 21.07.1941 р.) видатний український композитор В.Барвінський (20.02.1888 р. – 09.06.1963 р.) записав українські народні пісні, зокрема: « Вийди, Марусенько», «Болить мене головонька», «Ой ходить сон», «Накрила нічка», «Ой ходила

дівчина бережком». Серед доробку митця слід відзначити риси класичної української музики, яка поєднує у собі елементи сучасності, та проявляється у фактурі, ритміці, принципі розвитку, мелодиці. Водночас у творах композитора присутній міцний зв'язок із традиціями українського народу [11].

В мистецькому доробку відомої української композиторки, піаністки, музикознавця - С.Туркевич (25.04.1898р.- 8.04.1977р.) чимало солоспівів на тексти Н. Лукіяновича – «Sweet And Low», «Evening day», «I Cannot Weep». Поряд з цим, у композиторки проявився літературний хист і вона починає писати твори на власні тексти «Час минає», «Коли я був маленьким хлопчиком» [12]

У творчості сучасного українського композитора – провідного майстра української композиторської школи В.Сильвестрова (нар. 30 вересня 1937) широко представлені камерно-вокальні твори. Він є автором вокального циклу «Тихі пісні» « для голосу та фортепіано на слова поетів-класиків. Цей цикл складається із 24 пісень, які вирізняються серед інших своєю гармонічною єдністю музики та поезії. Серед них - вокальні мініатюри «Старовинна балада», «Кіч-пісні», «Ступені», «Прості пісні», «Тихі пісні». Для творчості композитора характерними ознаками є спонтанність мислення, невизначеність, особлива фактура звукової педалі, інтонаційні побудови, хвильова драматургія. У цьому є цікавий факт що сам митець називає свій стиль «мета-музика» («метафоричною музикою»), через те, що у творах цього періоду переважають медитативні, споглядальні настрої.

Висновки. Камерно вокальна творчість є важливою складовою багатьох українських композиторів ХХ століття зокрема С. Людкевич, Н. Нижанківський, А.Рудницький, В. Барвінський, С.Туркевич, Є. Станкович, В. Сильвестров залишивши після себе велику кількість творів. Орієнтація на цей жанр постала в період становлення національного стилю, що спонукало до функціонування національної культури, підняття певних «соціальних проблем», виявлення нових форм музичного висловлювання. До особливостей цього жанру слід віднести комунікативні чинники, зумовлені міжособистісним спілкуванням композиторів з поетами ; творчо-родинні зв'язки; власна літературно-поетична діяльність; індивідуально-психологічні особливості митців. У діяльності композиторів ці чинники взаємодіяли, переплітались та стали рушіями розвитку жанру, завдяки чому на теренах України в ХХ ст. камерно-вокальна музика набуває значного розквіту.

Цей період створив сприятливі умови для розвитку камерно-вокального мистецтва зокрема стильової модернізації та вимог до професійного виконання. Кожний з композиторів у камерно-вокальній творчості мали можливість проявити свої особливості написання та використовувати нові методи написання творів, що проявляється у жанрово-стильових новаціях. Характеризувався власною манерою написання та методами жанрово стильових новацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кушнірук О. У ракурсі – камерно-вокальний жанр. Студії мистецтвознавчі. Київ : ІМФЕ, 2010. Число 1 (29). -104-106 с.
2. Павлишин С.С. Перша українська композиторка Стефанія Туркевич-Лісовська-Лукіянович \ С.Павлишин. –Львів: Бак, 2004. -158с.
3. Павлишин С.С. Станіслав Людкевич \С.Павлишин. –К.: Муз. Україна, 1974. -53 с.
4. Терещенко А. К. Роман Сімович \ А. К. Терещенко. –К. : Муз. Україна, 1973. -31 с.
5. Якуб'як Я.В. Василь Барвінський та Станіслав Людкевич \ Я.Якуб'як \ \ Василь Барвінський і українська музична культура: статті і матеріали \ [упор. О.Смоляк]. –Тернопіль. 1998. – с. 53-61.
6. Кушнірук О. У ракурсі – камерно-вокальний жанр. Студії мистецтвознавчі. Київ : ІМФЕ, 2010. Число 1 (29).
7. Баланко О. М. Українська камерно-вокальна музика кінця ХХ – початку ХХІ ст. як виконавський феномен: дис...канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Національна музична академія імені П. І. Чайковського. Київ, 2016. 246 с.
8. Майчик О. Композиторська творчість західноукраїнських хорових диригентів-практиків другої половини ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 \ Остап Майчик. – Львів, 2010. – 16 с.
9. <https://studfile.net/preview/1787743/>

10. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9E%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BF_%D0%99%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
11. Рудницький А. Українська музика. Мюнхен, 1963
12. <https://musicbrainz.org/artist/7e38f97b-8679-4ed0-898d-37a776f322dc/recordings>

Атаманчук Лілія

Науковий керівник – доц. Ороновська Л. Д.

ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

«Якщо вчитель має тільки любов до справи, він буде добрим учителем. Якщо вчитель відчуває тільки любов до учня, як батько, мати, він буде кращим за того вчителя, який прочитав усі книжки, але не відчуває любові ні до справи, ні до учня. Якщо учитель поєднує в собі любов до справи і до учнів, він – досконалий учитель».
(Л.Н.Толстой)

Шлях до майстерності лежить через самовдосконалення, усвідомлення себе як творця в педагогічному процесі. Кожен фахівець проходить цей шлях, спираючись на свої індивідуальні особливості. «Немає нічого нежиттєвого, ідея про те, що існує тільки один спосіб успішного виконання усілякої діяльності. Ці способи нескінченно різноманітні, як різноманітні людські здібності», - писав знаменитий психолог Б.М. Теплов.

У даному випадку мова йде про індивідуальний стиль педагогічної роботи вчителя мистецьких дисциплін. Індивідуальність учителя-професіонала, який зумовлений переглядом змісту освіти і пошуком нових парадигм навчання та виховання майбутніх педагогів. Тому індивідуальний стиль діяльності педагога, а особливо мистецько-естетичного напрямку, як актуальна наукова проблема, потребує детального теоретичного аналізу [4].

Метою статті є аналіз індивідуального стилю вчителя музично-естетичного напрямку; визначення його структури, педагогічних умов та рівнів реалізації індивідуального стилю в процесі підвищення мистецької кваліфікації.

Процес оволодіння індивідуальним стилем діяльності досить складний і потребує від учителя музичного мистецтва творчого пошуку власного неповторного стилю, який має відображати поєднання суспільних вимог щодо професійної діяльності та реалізацію індивідуальних творчих потенцій.

Нові якості педагога ХХІ століття - основна роль вчителя сьогодні – не лише дати певний обсяг знань учневі, а й навчити його вчитися, самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці, тобто формувати компетентності як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості. По-перше, він повинен бути підготовлений до нової професійної ролі. Він не може вже бути абсолютним носієм знань, він не може бути наглядцем за учнем, він повинен бути людиною, що супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини сучасного світу. По-друге, вчитель повинен бути готовим до сучасної соціальної ролі, тобто формувати самодостатню людину, конкурентоспроможного фахівця. Окрім того, вчитель повинен бути готовим до професійних технологій, до нових технологій навчальної діяльності. Це, безумовно, інформатизація, комп'ютеризація [1].

Індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя - це своєрідний самопрояв його особистості через усталену систему способів і прийомів, що утворюють особистісну систему дій і характеризуються не стереотипністю поведінки, оригінальністю та креативністю форм організації навчально-виховного процесу, регуляторними властивостями, що впливають на механізми міжособистісної взаємодії.

Із вищезазначеного випливає і запропонована - структура індивідуального стилю професійної діяльності учителя мистецьких дисциплін:

- МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ
- КОМУНІКАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ
- ТВОРЧИЙ КОМПОНЕНТ